

1. TEK FİYAT YÖNTEMİ

Bir sermaye piyasası aracı için Sisteme iletilen emirlerin Borsa tarafından belirlenen zaman dilimleri boyunca toplanarak gün içinde bir kere veya birden fazla kez tekrar edilmek suretiyle en çok işlem miktarını gerçekleştirecek şekilde ve öncelik kurallarına uygun olarak belirlenen tek bir işlem fiyatından eşleştirilmesi yöntemidir.

1.1 TEK FİYAT İŞLEM YÖNTEMİ İŞLEYİŞ ESASLARI

Tek fiyat yöntemi, belirli bir zaman dilimi boyunca emirlerin eşleştirme yapılmaksızın Sisteme kabul edilip, bu süre sonunda en yüksek miktarda işlemin gerçekleşmesini sağlayan fiyat seviyesinin hesaplandığı, tüm işlemlerin bu fiyat seviyesinden gerçekleştiği işlem yöntemidir.

Tek fiyat yönteminde alım satım emirlerinin Sisteme girişi, eşleştirilmesi ile emir ve işlem bilgilerinin gösterilmesine ilişkin uygulama aşağıdaki esaslar çerçevesinde yürütülür:

- a) Alım satım emirleri belirlenmiş kurallar çerçevesinde Sisteme iletilir.
- b) Emir girişlerinde, miktar veya tutar olarak Yönetim Kurulunca getirilen azami sınırlara uyulur.
- c) Emir toplama süresi boyunca, işlem gerçekleşmez.
- ç) Emir toplama süresi boyunca, Sisteme iletilen emirlerin iptal edilmesi ve değiştirilmesi mümkündür.
- d) Emir toplama sona erdikten sonra en çok işlem miktarının gerçekleşmesini sağlayan tek fiyat belirlenir ve ilan edilir. İlgili emir toplama süresine tekabül eden tüm işlemler, bu fiyat üzerinden öncelik kurallarına göre gerçekleştirilir.

SPK'nın ABCD gruplandırması olarak bilinen düzenlemesi uyarınca bazı payların belirlenmiş kriterler çerçevesinde tek fiyat yöntemiyle işlem görmesi söz konusu olabilir.

Piyasa yapıcılı olarak sürekli işlem yöntemiyle işlem görmesi zorunlu olan, yatırım kuruluşu varantları ve sertifikalar hariç olmak üzere Kolektif Yatırım Ürünleri ve Yapılandırılmış Ürünler Pazarı'nda işlem gören BYF'ler ile halka açık piyasa değeri 10 milyon TL'nin altındaki menkul kıymet yatırım ortaklıklarında, atanmış bir piyasa yapıcı üye olmaması, piyasa yapıcının faaliyetinin herhangi bir sebeple sona ermesi, yerini alacak bir yedek piyasa yapıcı üye olmaması ya da yedek piyasa yapıcı üyenin faaliyete başlayamaması gibi durumlarda, düzenlemeler çerçevesinde ilgili sermaye piyasası aracı yapılacak duyuruda belirtilen tarihten itibaren aynı pazarda, alternatif işlem yöntemi olan tek fiyat yöntemi ile işlem görmeye başlar. Bu kapsamda tek fiyat yöntemi uygulanan sermaye piyasası araçlarında bir piyasa yapıcı üyenin faaliyete başlayabileceğinin belirlenmesi hâlinde ilgili sermaye piyasası aracı, duyuruda belirtilen tarihten itibaren yeniden piyasa yapıcılı olarak sürekli işlem yöntemi ile işlem görmeye başlar.

Buna göre Tek Fiyat İşlem Yöntemi uygulanan sermaye piyasası araçları:

- KYÜYÜP'te piyasa yapıcılı olarak sürekli işlem yönteminin uygulanmasının zorunlu olduğu sermaye piyasası araçlarından piyasa yapıcısı bulunmayan sermaye piyasası araçları,
- GİP'te piyasa yapıcısı olmayan paylar,
- Piyasa Öncesi İşlem Platformu, Yakın İzleme Pazarı, Nitelikli Yatırımcı İşlem Pazarı'nda işlem gören paylar ile Borsa Genel Müdürlüğünce geçici veya sürekli olarak tek fiyat yöntemiyle işlem görmesi kararlaştırılan sermaye piyasası araçları ve SPK düzenlemeleri çerçevesinde grubu C veya D olarak belirlenen (aynı zamanda piyasa yapıcı üyesi bulunmayan) sermaye piyasası araçları.

Bu işlem yönteminin uygulandığı sermaye piyasası araçlarında her seans açılış ve kapanış seansları da dâhil olmak üzere günde 5 kez fiyat belirlenir ve işlemler belirlenen bu fiyatlar ile gerçekleştirilir.

Seansın ilk emir toplama ve fiyat belirleme süreci açılış seansıdır. İkinci emir toplama ve fiyat belirleme süreci ise sürekli işlem bölümünün başlangıcı ile başlar ve bitiş saatinden 5 dakika önce son bulur.

Tablo-1: Tek Fiyat İşlem Yöntemi Süreçleri ve Zamanları

Günün Bölümü	Tek Fiyat Süreçleri	Tek Fiyat Bölümü	Emir Toplama	Fiyat Belirleme ve İşlemler
SABAHA	1. Tek Fiyat (Açılış Seansı)	09:15 – 09:35	09:15 – 09:30 (+)*	09:30 (+)**
	2. Tek Fiyat	09:35 – 12:25	09:35 – 12:25	12:25 (+)**
ÖĞLE ARASI	3. Tek Fiyat (Gün Ortası)	12:30 – 13:30	12:30 – 13:25	13:25 (+)**
ÖĞLEDEN SONRA	4. Tek Fiyat	13:30 – 17:30	13:30 – 17:25	17:25 (+)**
	5. Tek Fiyat (Kapanış Seansı)	17:30 – 17:37	17:31 – 17:35	17:35 (+)**
	6. Kapanış Fiyatından/Tek Fiyattan İşlemler Bölümü		17:38 – 17:40	
(+) * : Emir toplama aşamasını takip eden eşleştirme aşaması 30 saniye içinde herhangi bir anda başlayacak ve bu süreye kadar emir girişi devam edecektir.				
(+) ** : İşlemlerin tamamlanmasına bağlı olarak değişebilecek bir saati ifade eder.				

Geçici olarak işleme kapalı olduğu için birinci tek fiyat sürecine (açılış seansı) katılmayan bir işlem sırası, aynı gün içerisinde tekrar işleme açılırsa, açılış itibariyle ilgili saatte devrede olan tek fiyat sürecine dâhil edilir ve işlemlere devam edilir.

Aynı gün içinde tek fiyat belirleme süreçlerinde işlem görmeyerek kalan ve geçerliliği devam eden emirler bir sonraki tek fiyat sürecine aktarılır.

1.2 TEK FİYAT İŞLEM YÖNTEMİNDE SÜREÇLER

Temel olarak iki bölümden oluşur: Emir Toplama ve Fiyat Belirleme.

1.2.1 Emir Toplama Aşaması

Emir girişi, emir toplama aşaması olarak tanımlanan dönemde gerçekleştirilir.

Tek fiyat veya sürekli işlem bölümü ayrımı olmaksızın seansın bütün emir toplama aşamalarında üyeler/temsilciler, kendi girdiği emirlere ilişkin bilgileri emir defteri ekranından; denge seviyesine ilişkin fiyat, miktar ve kalan miktar değerlerini ise fiyat bilgisi ekranından dinamik şekilde görebilirler. Bunlar haricindeki diğer ekranlarda herhangi bir bilgi gösterilmez. Baş Temsilci yetkisi olan işlem terminali kullanıcıları, bağlı bulunduğu üyenin tüm kullanıcılarına ait emir bilgilerini sorgulayabilir, üzerinde her türlü değişikliği gerçekleştirebilir.

Emir toplama aşaması seansın açılış, gün ortası, tek fiyat ve kapanış bölümlerinde söz konusudur. Açılış, kapanış ve sürekli işlem içerisinde tekil olarak tek fiyat yöntemi ile işlem gören sermaye piyasası araçlarında derinlik bilgileri gösterilmez ancak teorik eşleşme fiyatı, bu fiyattan gerçekleşme olasılığı olan işlem miktarı ve varsa kalan emir miktarı sürekli olarak gösterilir.

Emir toplama aşamasında;

- Emirler Sisteme iletilir ve fiyat-zaman önceliği kurallarına göre sıralanır. Eşleştirme yapılmaz.
- Girilmiş olan emirlerin fiyatları iyileştirilebilir, kötüleştirilebilir, miktarları azaltılabilir, artırılabilir (fiyat değiştirildiğinde ve/veya miktar arttırıldığında emrin önceliği değişir).
- Emirler, istenildiği an iptal edilebilir.
- GİP, YİP, PÖİP ve NYİP hariç olmak üzere açılış seansları haricinde açığa satış emri girilebilir. Denge (teorik eşleşme) fiyatı, miktarı ve denge fiyatından karşılanmayan emir miktarları yayımlanır.
- Seansın başladığına dair mesaj gönderilir.
- Seansın Açılış ve Kapanış bölümleri hariç olmak üzere özel işlem bildirimini gerçekleştirilebilir.
- Limit, Piyasa, Piyasadan Limite, Kalanı İptal Et ve Dengeleyici emirler, emir toplama aşamasında girilebilecek emir türleridir.
- BISTECH ile gelen yeni yapıda emir toplama aşamasının sona erip açılış/kapanış fiyatının belirlenmesi için emir toplama süresinin belli bir zaman aralığında rastlantısal bir anda kesilmesi söz konusudur. Bu zaman aralığı 30 saniye olarak planlanmıştır. Emir toplama aşamasını takip eden eşleştirme aşaması 30 saniye içinde herhangi bir anda başlayacak ve bu süre başlayıncaya kadar emir girişi devam edecektir.

1.2.2 Fiyat Belirleme Aşaması

Emir toplama sonrasında, Sisteme iletilmiş alım satım emirlerinin değerlendirilip hesaplamaların yapılarak işlem fiyatının belirlenmesi ve uygun emirlerin eşleştirilmesi sonucu işlemlerin gerçekleştirilmesiyle sonuçlanan aşamadır. Bu aşama için ayrılan maksimum süre 5 dakika olup, eşleştirme süresi fiilen işlem yoğunluğuna bağlı olarak değişmekte ve yaklaşık olarak 1 dakika sürmektedir. Aynı seans içinde tek fiyat belirleme süreçlerinde işlem görmeyerek kalan ve geçerliliği devam eden emirler bir sonraki tek fiyat sürecine aktarılır.

Bu aşamada;

- Emir girilemez.
- Emirler üzerinde değişiklik yapılamaz.
- Emirler iptal edilemez.
- Özel işlem bildirim yapılamaz.
- Eşleştirme, daha önceden tanımlanan eşleştirme zamanın başlangıcından ilk 30 saniye içinde rastlantısal olarak başlar. Devre kesicileri takip eden eşleştirme seansı rastlantısal olarak değil belirlenen saatinde başlar.
- Eşleştirme sonrası işlem fiyatları ve kalan emir bilgileri yayınlanır.
- Eşleştirme sonrası işlem fiyatları ve kalan emir bilgileri, emir ve fiyat derinliği ekranında 1'er kademe olarak yayınlanır.

1.3 TEK FİYATA İLİŞKİN ÖNEMLİ HUSUSLAR

1.3.1 Emir Toplama Aşamasında Ekranların Durumu

Emir Derinliği Ekranı	Kapalı
Fiyat Derinliği Ekranı	Kapalı
Gerçekleşen İşlemler	Kapalı
Emir Defteri Ekranı	Açık
Enstrüman Bilgisi Ekranı	Açık
Piyasa Mesajları Ekranı	Açık

Emir toplama aşaması bittiğinde tüm ekranlar açık hâle gelir.

1.3.2 Seansın Tek Fiyat Bölümüyle İlgili Diğer Özellikli Konular

Baz Fiyat ve Fiyat Marjı	<ul style="list-style-type: none"> • Bir önceki işlem gününün kapanış fiyatı, baz fiyat olarak belirlenir. Baz fiyat ve marjlar, ilgili seansın hem açılış sürecinde hem de bu süreci takip eden tek fiyat sürecinde geçerlidir. • Kapanışta fiyat marjı, gün içinde seansın tek fiyat bölümlerinde
---------------------------------	--

	<p>belirlenen en son fiyat esas alınarak $\pm\%3$ olarak hesaplanır. Seansın tek fiyat bölümlerinde hiç işlem olmaması hâlinde fiyat belirlenememiş olacağından kapanışta ilgili payın sırasındaki marj, seansın tümünde geçerli olan günlük marj (%20) olacaktır.</p>
Gerçekleşen İşlemler ve İşlem Defterleri	<ul style="list-style-type: none"> • Üyeler, açılış ve tek fiyat sürecinde gerçekleştirdikleri işlemlere VERDA (Veri Dağıtımı) dosya paylaşım uygulaması üzerinden ulaşabilirler.
Fiyat Belirlenememesi Durumu	<ul style="list-style-type: none"> • Açılış fiyatı / tek fiyat belirlenemediği takdirde girilmiş olan limit fiyatlı emirler ve mevcut kurallar dâhilinde takip eden emir toplama sürecine aktarılır. • Tüm gün boyunca işlem görmeyen emirler bir sonraki güne aktarılmaz, günün sonunda iptal edilir.